

sosialurin

VIKKUSKIFTIÐ

Av vandaferð til Føroya

Í oktober 1939 gjørdi Niels R. Finsen eina vandaferð úr Grønlandi til Føroya við útróðrarmonnum, sum vóru farnir yvir fyrr um árið. Tað kom lítið burtur úr fiskiskapinum hetta árið, og heimafturkomnir høvdu summir útróðrarmenn fingið skuld heldur enn inntøku av túrinum.

Ein teirra, sum róði út í Grønlandi í 1939, var Martin Kúrberg.

Tað vóru einir 250 útróðrarmenn, sum fóru úr Føroyum til Grønlands at rógva út hetta árið. Teir fóru yvir við Niels R. Finsen. Onnur helvtin skuldi rógva út í Toukosak og hin í Ravnsøynni.

— Tað vóru naknir klettur, vit fóru yvir til, greiðir Martin Kúrberg frá. Vit høvdu hús við okkum. Skipið legði fyrst at í Toukosak, har Ravnsøygjamenninir hjálptu okkum við at seta húsin upp. Í staðin skuldu vit hjálpa teimum við fiskinum, tá vit fóru heimaftur seinni um árið.

Martin Kúrberg sigur, at provianturin var lítill.

— Longu um ólavsokuleitið vóru kaffi, te og eplir at kalla uppi. Vit kókaðu í spannum, og mangan hildu vit okkum at gaman við spannum, sum vit fyltu við sjógvi. Og tá varð látur.

16 dagar um heimferðina

Tá heimferðin byrjaði um miðjan oktober varð kriggið brostið á.

— Vit vóru heima 25. oktober, og høvdu havt 16 dagar um ferðina, sum var sera hættslig. Í byrjanini vildi alt væl til. Vit

sigldu gjøgnum Julianehábsvikina í finasta veðri, men komnir á Kappan brast ódnarveður á. Tað gjørdist orkan og ringur sjógvur.

Niels R. Finsen fekk tveir sjógvar á heimferðini. Martin Kúrberg sigur, at bert fáir timar vóru millum hvønn sjógvin, sum oyðilegdi nógv innanborðs.

— Kl. fyra tann eina morgunin breyt fyrri sjógvurin, sum at kalla beindi fyri øllum bátunum umborð — einir 14 í tali.

Vit settu lenspumpurnar til og tveittur tunnur við lýsi yvir borð. Skipið varð lagt upp imóti,

men kl. 10 breyt seinni sjógvurin. Tá fóru telegrafisthúsið aftan fyrri skorsteinin og kommandobrúgvinn.

Hildu hann vera deyðan

Hans Mortensen av Tvøroyri var telegrafistur, og telegrafisthúsið fór í havið av brotinum.

— Vit hildu, at Hans var farin, og boð um hetta komu niður í fyrrumið, har eg var, sigur Martin Kúrberg. Petur Chr. á Hellunum, sum hann varð róptur, stóð á kommandobrúnni, tá sjógvurin breyt. Hann skolaði fram á dekkið og varð illa løstaður av stoytinum. Hann gjørdist ongantið arbeiðsførur aftur.

Hans Mortensen varð slongdur aftur í skipið, men hevði ikki fingið størvegis skaða.

— Tá ið eg sá hann aftur, stóð hann í leyðaranum við bindi um høvðið og við einum smili í andlitið. Alt, sum hann hevði í húsinum, varð skolað út, og nú stóð hann har í læntum klæðum, sigur Martin Kúrberg.

Róðurskaði

Tann seinni sjógvurin gjørdi eisini so nógv um seg, at skipið fekk róðurskaða.

— Vit komu at liggja tvørir nokk so leingi. Róðurketan var komin í klemmu av bátavradi. Zacharias Müller úr Kvívík hevði gott hegni, og hann umvældi róðurskaðan. Lúkurnar høvdu verið illa skalkaðar, og

Tá skráuan sló bakk

Á heysti 1939 mundi Niels R. Finsen gingið burtur á veg úr Grønlandi á Hvarvinum við 250 útróðrarmonnum. Um henda tiltikna túrin hevur fjarritarin umborð, Hans M. Mortensen av Tvøroyri, eftir áheitan givið Føroyatiðindi nr. 43, 1939, hesa frágreiðing:

»Mánadagin tann 16. oktober fóru vit úr Ravns Stóroy. Veðrið var gott. Vit høvdu 250 útróðrarmenn umborð. 24 bátar í lastini og 11 teir bestu á dekkinum. Teir skuldu nýtast sum bjargingarbátar, um okkurt barst á. Onsmorgunin kl. 8 fóru vit um Hvarvið, og veðrið var gott enn, men móti kvöldi vaks vindurin í hvørjum; hann var útsynningur. Kl. 3 um náttina høvdu vit ódnarveður, bátarnir á dekkinum blivu surraðir betur, og neyðugt varð at leggja skipið til. Törmorgunin kl. 6 fingi vit ein brotasjógvin inn á stýriborðsbóg; stýrimaðurin var tá á brúnni, og kom hann til skaða. Sjógvurin var so stóður, at hann tók við sær 3 føroyskar bátar á lúku I, 3 á lúku II, brúna í stýriborði, isskápið undir brúnni, ein bjargingarbát, ið stóð undir brúnni, stýriborðsbjartingarbátin á bátadekkinum, bakborðsbjartingarbátin og

fjarritarahúsið við øllum amboðum. — (Tað var eitt undur, at fjarritarin, ið lá í koyggjuni, bjargaðist. Húsið við øllum flotnaði oman av honum, og hann skolaði niður á dekkið framman fyrri lúku III, har ein av útróðrarmonnum fekk fatur í honum í evstu stund. Hann slapp við at skursla høvðið eitt sindur.) — Skipið fall nú av og varð tikið undan; samstundis varð lýsi koyrt á sjógvin fyrri at slætta hann, men lítið og einki hjálpti — nógvur tunnur sorlaðust og skolaðu fyrri borð. Tá ið vit høvdu siglt ein hálvan tíma, fingi vit aftur ein sjógvin, ið var nógv størri enn hin fyrri. Hann reistist aftan, lá javnur við sálungina og breyt ikki fyrr enn við afturmastrina. Hann legði skipið heilt undir og líkasum seg tað inn í seg; nakrir útróðrarmenn, ið stóðu á sliskinum millum bátadekkini, skolaðu fram um brúna og ein løstaðist

illa. Skorsteinurin fekk eina buklu, og nakrir nalgar sprongdu. 3-bummurin kvettist sum ein sváulpinnur. Alt fyllt við sjógvi, hvør hurð fór, nógvur sjógvur kom niður í skipið, og hann stóð upp í fyrkanalinar; allir bátarnir fóru nú uttan ein jolla; dávidar og gelendarar bognaðu, og so stóra megi hevði sjógvurin, at hann sló skrávuna bakk. Slíkt veit eingin at hava hent fyrr. 18 hönur høvdu vit afturi á puppinum; tær fóru fyrri borð.

Niður á millumdekkið, har útróðrarmenninir búðu, kom nógvur sjógvur og lýsi, so alt spiltist, bæði matur og klæðir. Á millumdekkinum var ikki tespiligt at vera, alt var skalkað til og einki ljós, tí ljósmaskinan gekk fyrri, á sjálvan fiskin kom eingin sjógvur.

30-40 útróðrarmenn vóru á dekkinum og hjálptu til; allir hinir vóru á millumdekkinum. 4a Oravíksbátin «Oddi» var bára mptorurin eftir; hann gekk tá ið teir royndu hann aftur, men tapið hjá útróðramonnum er stórt.

Aftan á henda seinna sjógvin varð skipið lagt til aftur, tí veðrið var líka ringt og helt við til kl. 10. Móti kvöldi fóru vit at

sigla aftur, tá var slættnað eitt sindur, men í 5 sandogur høvdu vit vindstyrki 8-10.

Týskveldið 24. (oktober) kl. 8 sóu vit vitan á Mykinesi, og onsmorgunin komu vit á Havnina. —